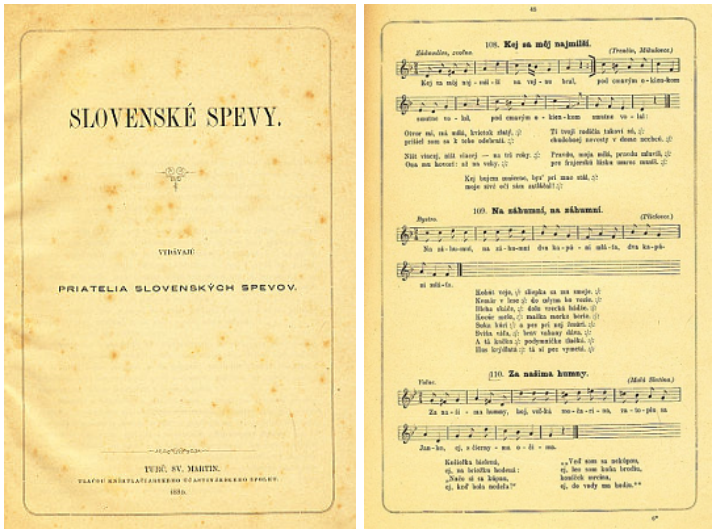
História zbierania, zachovania a prezentácie slovenskej ľudovej piesne (v rokoch) :)

Už v druhej polovici 19. storočia - prvý významný hudobný skladateľ Ján Levoslav Bella (1843-1936) upozorňoval, že Slovákom chýba dokonalá zbierka slovenských ľudových piesní, ktorá by sa stala pre skladateľov zdrojom štúdia. Obrátil sa na Maticu slovenskú, na prvú oficiálnu kultúrnu slovenskú inštitúciu, aby sa ujala veľkej národnej úlohy a zozbierala piesne i s melódiami, keďže zbierka Jána Kollára (1793-1904) *Národnie spievanky*[1]sa obmedzovala iba na texty piesní.
Roku 1880 - pod názvom *Slovenské spevy* tlačou vyšiel prvý zásadný súpis slovenských piesní[2]. Ich druhý diel bol publikovaný roku 1890. Oba zväzky obsahujú spolu 1369 notových zápisov a textov ľudových piesní. O vydanie diela sa zaslúžili Karol Ruppeldt (1840-1909), Ján Francisci (1822-1905), Andrej Halaša (1852-1913), Pavol Mudroň (1835-1914) a Jan Kadavý (1810-1883).

Slovenské spevy

Roku 1877 - začal éru zvukového záznamu Thomas Alva Edison (1847-1931), ktorý vynašiel prístroj na fixáciu zvukových vĺn - fonograf. Onedlho po vynájdení fonograf začal slúžiť aj na zvukový záznam folklórnych prejavov. Prvé dokumenty zhotovil J. W. Pewkenson roku 1889 z indiánskeho folklóru. Ďalšie sa podarilo v Európe zhotoviť roku 1895 ruskej folkloristke J. E. Linevej a maďarskému folkloristovi B. Vikárovi. Zberatelia ľudových piesní na Slovensku v tom období sa neraz ponosovali na ťažkosti, nepresnosť i subjektívnosť pri zapisovaní melódii priamo v teréne do nôt, a tí najrozhľadenejší hľadali spôsoby ako túto situáciu vyriešiť. Najmä pri zápisoch inštrumentálnej hudby boli často bezradní.

Cimbalová muzika s klarinetom z konca 19. storočia

Roku 1901 - sa na Slovensku podarilo získať fonograf folkloristovi Karolovi Medveckému (1875-1937). Na voskové valčeky zachytil prvé slovenské folklórne prejavy - asi 30 piesní z Detvy. Ako člen Muzeálnej slovenskej spoločnosti pripravil o tom prednášku, doplnenú zvukovými fonografickými ukážkami pre jej predsedníctvo. Medveckého prednáška na valnom zhromaždení Muzeálnej slovenskej spoločnosti v Martine bola atraktívnou informáciou, ale aj príkladnou inštruktážou ako materiál moderne dokumentovať, triediť a pre publikovanie

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

teoreticky spracovať.

Fonograf z roku 1900

V rokoch 1906-1918 - úspešnú zberateľskú prácu, s cieľom zvukového záznamu ľudovej piesne, rozvinul na Slovensku maďarský hudobný skladateľ a folklorista Béla Bartók (1881-1945). V horeuvedených rokoch zozbieral na Slovensku asi 3 400 slovenských ľudových piesní, z ktorých približne 60 % nahral na fonografické valce[3].

V rokoch 1942-1936 - fonografické nahrávky slovenskej ľudovej piesne dovŕšil i keď skromným počtom, prvý československý profesionálny folklorista v službách Matice slovenskej v Martine, Karel Plicka (1894-1987).

Roku 1926 - vstúpil do života našej verejnosti rozhlas. Možno si málokedy uvedomujeme, že so vznikom elektroakustického záznamu a prenosu hudby upútal rozhlas na seba oveľa väčšiu pozornosť ako mnohé archívy, publikácie a štúdie. Upútal pozornosť najmä tým, že zaujal voči folklóru postoj, ktorý dovtedy nemohol nahradiť nijaký rukopisný zápis, štúdia, fonografický záznam, ba ani gramofónová platňa. Rozhlas svojou okamžitou zvukovou prenosovou schopnosťou najúčinnejšie sprostredkoval z folklórnej tvorby to, čo výrazne podčiarkuje jeden z jej základných znakov - reálnu spätosť so životom ľudu.

Roku 1929 - na priamu objednávku Československej akadémie vied a umení, prostredníctvom francúzskej gramofónovej spoločnosti Páthé, nahral Karol Plicka na gramofónové platne slovenské ľudové piesne a inštrumentálne skladby z rôznych obcí Slovenska. V tom čase začal rozhlas realizovať reportážne programy z určitých regionálnych centier, odkiaľ priamym prenosom vysielal spevy a hudbu jednotlivých obcí. Začal takto pre poslucháčov objavovať nie len nový svet, ale aj málo známy zdroj pôvodnej folklórnej hudby.

V rokoch 1942-1943 - získal rozhlas aparatúru na gramofónové platne značky Decelith a Piral. V tých časoch začal realizovať v Čs. rozhlase Bratislava folklórne nahrávky na platne hudobný režisér a skladateľ Janko Matuška (1897-1959). Nahrávky uskutočnil priamo v obciach Nesluša, Verešvár, Bohunice, Brodské, Krásno nad Kysucou, Dolná Súča, Kokava nad Rimavicou a v ďalších.

Roku 1945, po skončení Druhej svetovej vojny, po oslobodení našej vlasti

- začala cieľavedomá a systematická práca v rozhlase s nahrávkami pôvodnej ľudovej hudby nahrávaním na magnetofónové pásky,
- vzniklo v rozhlasovom štúdiu Košice oddelenie ľudovej hudby. Jeho zakladateľom bol Pavol Tonkovič (1907-1980), ktorý so zreteľom na program začal uskutočňovať zberateľské cesty do terénu. V rokoch 1945-1949 navštívil 82 obcí na východnom Slovensku, odkiaľ si vyberal i zapisoval piesne pre nahrávky s rozhlasovým telesom v štúdiu.

Po roku 1947 - uskutočnil Pavol Tonkovič nahrávky ľudových piesní na magnetofónové pásky v 39 obciach. Vzhľadom na to, že nemal k dispozícii väčší počet magnetofónových pások, musel nahrané pásky po odvysielaní zmazať.

Roku 1951

- sa stal Pavol Tonkovič vedúcim oddelenia ľudovej hudby v Bratislave. Zaviedol osobitné relácie pre vysielanie pôvodnej ľudovej hudby. Pod jeho vedením realizovali neskôr nahrávky v teréne aj ďalší redaktori: Vladimír Slujka a Ľuba Pavlovičová-Baková. Nahrávky získané v teréne sa už po odvysielaní nezmazali, ale odkladali do trvalého fondu archívu,
- Štátny ústav pre ľudovú pieseň[4] bol včlenený do Slovenskej akadémie vied ako oddelenie hudobnej folkloristiky Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (SAV). Budovali sa v ňom podmienky pre systematickú zberateľsko-výskumnú prácu s exaktnými metódami a cieľmi, s tímom profesionálnych etnomuzikológov a choreológov.

Od roku 1955 - začali pracovníci horeuvedeného oddelenia hudobnej folkloristiky realizovať výskumno-

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

zberateľskú prácu metódou zvukového záznamu hudobného folklóru na magnetofónové pásky. Pre vlastné účely pristúpili neskôr k tzv. analytickému nahrávaniu hudby[5]. V tom čase nadviazali aj rozhlasoví pracovníci úzku spoluprácu s odbornými pracovníkmi spomenutého ústavu, ako aj Národopisného ústavu SAV. Vo vzájomnej spolupráci realizovali v rozhlase ďalšie relácie a cykly z nahrávok pôvodného hudobného folklóru: *Poznávajme kraje* (1960), *Súťaž ľudových spevákov* (1961), *Súťaž ľudových hudieb* (1936). Ich spoluúčasť a angažovanosť na vytvorení tzv. klenotnicových programov na folklórnych prejavov v scénickej podobe, sa v tomto čase prejavila veľmi progresívne.

Roku 1966 - sa zrodil z pokladu tejto vzájomnej spolupráce nový rozhlasový cyklus *Klenotnica ľudovej hudby* na prezentáciu pôvodných hudobno-folklórnych prejavov Slovenska v programoch rozhlasu. Autori nového rozhlasového cyklu sa podujali realizovať umelecky vzácne, technicky kvalitné stereo nahrávky so zreteľom na vyššie nároky poslucháčov, ale aj na medzinárodnú konfrontáciu našej folklórnej hudby s folklórnou hudbou iných národov. Tak sa vlastne *Klenotnica ľudovej hudby* stala predohrou medzinárodnej rozhlasovej súťaže s názvom PRIXE DE MUSIQUE FOLKLORIQUE DE RADIO BRATISLAVA, ktorá vznikla roku 1970.

[1] Z rokov 1834 a 1835.

[2] Prvá najväčšia a najvýznamnejšia zbierka ľudových piesní i s melódiami.

[3] Uložené sú v archíve Matice slovenskej.

[4] Vznikol v roku 1919 ako centrum zberateľskej práce na Slovensku.

[5] Najmä skupinových inštrumentálnych prejavov.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania